

ЕКСПЕРТНО-АНАЛІТИЧНИЙ МАТЕРІАЛ

Місцевий прикордонний рух (Local Border Traffic): щодо модифікації Угоди між Україною та Словаччиною

Світлана Мітряєва

Зміст

Вступ

1. МПР: суть, форми та нормативно-правова база

- 1.1. Суть на нормативно-правове підґрунтя запровадження МПР
- 1.2. Напрацьовані форми МПР

2. Досвід та проблеми застосування МПР між Україною та Словаччиною

- 2.1. Офіційні статистичні дані видачі дозволів на МПР
- 2.2. Результати моніторингу видачі дозволів на МПР Генеральним консульством Словачької Республіки в м. Ужгороді
- 2.3. Проблеми
- 2.4. Стан переговорного процесу

Рекомендації експертів

Використані джерела

Місцевий прикордонний рух (Local Border Traffic): щодо модифікації Угоди між Україною та Словаччиною

Світлана Мітрьєва

Регіональний філіал Національного інституту стратегічних досліджень в м. Ужгороді

Вступ

В рамках лібералізації візового режиму між Україною та ЄС, для жителів прикордонних територій України та Словаччини з кінця 2008 р. застосовується такий інструмент як *місцевий прикордонний рух* (МПР). Доцільність запровадження саме цього інструменту в українсько-словацьких взаєминах базувалася, головним чином, на позитивних практичних результатах його застосування (більше 1 року) між Україною та Угорщиною. Проте, у порівнянні з напрацьованими формами МПР в українсько-угорських, а пізніше і українсько-польських взаєминах, *українсько-словацька форма МПР наразі залишається неефективною та мало витребуваною серед жителів прикордонних територій Закарпатської області*. В той же час, потреба у застосуванні такого інструменту лібералізації візового режиму до моменту запровадження безвізового режиму між Україною та ЄС (яке заплановано на 2012 р.) є очевидною. Питання щодо проблем застосування МПР між Україною та Словаччиною неодноразово піднімалося на міжнародних конференціях, які проводилися в т.ч. і Регіональним філіалом НІСД в м. Ужгороді та Дослідницьким центром Словацької асоціації зовнішньої політики, міжурядових українсько-словацьких комісіях з питань транскордонного співробітництва, робочих зустрічах експертів в Посольстві України в Словацькій Республіці тощо. З огляду на це, наразі актуальним є оперативна модифікація Угоди між Україною та Словацькою Республікою про місцевий прикордонний рух для забезпечення її дієвості та ефективності. Тому метою даного аналітичного дослідження є розробка пропозицій щодо корекції окремих положень Угоди про місцевий прикордонний рух між Україною та Словаччиною, а також внесення доповнень та змін до її тексту.

1. МПР: суть, форми та нормативно-правова база

1.1. Суть на нормативно-правове підґрунтя запровадження МПР

Місцевий прикордонний рух – це спеціальний режим систематичного перетину кордону і перебування жителів прикордонних регіонів у визначеній прикордонній зоні сусідніх країн на підставі спеціального документа з метою родинного, соціально-культурного, туристично-оздоровчого, економічного, наукового спілкування.

Запровадження цього інструменту візової лібералізації у відносинах Україна-ЄС було першим практичним кроком ЄС у відповідь на введення в односторонньому порядку Україною безвізового режиму для громадян країн ЄС¹ в 2005 р. (Рисунок 1) та здійснювалося в рамках того, що *запровадження безвізового режиму поїздок для громадян України визнавалось ЄС як довготермінова перспектива*. Його метою було недопущення перетворення зовнішнього кордону ЄС на бар'єр для ділового, соціального, науково-культурного, родинного та загалом транскордонного співробітництва для мешканців прикордонних територій сусідніх країн.

Нормативно-правовою базою для напрацювання Угод про МПР між Україною та країнами ЄС її сусідами була Постанова Європейського парламенту та Ради ЄС (Regulation (EC))

¹ Про встановлення безвізового режиму для громадян держав-членів Європейського Союзу, Швейцарської конфедерації та князівства Ліхтенштейн [Текст] : Указ Президента України : [прийнятий 26.07.05] // Урядовий кур'єр. - 2005. - 30 липня.

№ 1931/2006) від 20 грудня 2006 року. Ця постанова встановила правила місцевого прикордонного руху на зовнішніх сухопутних кордонах держав-членів ЄС та внесла зміни до положень Шенгенської конвенції. Важлива роль у подальшому напрацюванні нормативно-правової бази цій сфері належить договорам про співробітництво між Україною та країнами ЄС її сусідами, в яких зазначені наміри договірних сторін розвивати транскордонне співробітництво, відносини добросусідства та взаємного розуміння. Мова йде, зокрема, про *Договір про основи добросусідства та співробітництва між Угорською Республікою і Україною від 6 грудня 1991 р.*², *Договір між Україною та Республікою Польща про добросусідство, дружні відносини співробітництва від 18 травня 1992 р.*³, *Договір про добросусідство, дружні відносини та співробітництво між Україною та Словацькою Республікою від 29 червня 1993 р.*⁴.

Важливу роль у підготовці Угод про МПР між Україною та країни ЄС її сусідами відіграла Угода між Україною та Європейським співтовариством про спрощення оформлення віз⁵ (Рисунок 1), яка містить Політичну декларацію стосовно МПР. Зокрема Угорщини, Словаччини, Польщі та Румунії *«заявляють про своє бажання розпочати переговори стосовно укладання двосторонніх угод з Україною з метою імплементації режиму місцевого прикордонного руху, визначеного Правилами Європейської Ради, прийнятими 5 жовтня 2006 року, що встановлюють правила місцевого прикордонного руху на зовнішніх сухопутних кордонах Держав-членів та доповнюють Шенгенську конвенцію»*.

Перший договір про МПР було напрацьовано, підписано та введено в дію між Україною та Угорщиною⁶. Пізніше відповідні Угоди про запровадження МПР для жителів прикордонних територій було підписано та введено в дію між Україною та Словаччиною⁷, Україною та Польщею⁸ (Рисунок 1). Наразі ведеться робота над підготовкою такої ж Угоди між Україною та Румунією.

² Договір про основи добросусідства та співробітництва між Угорською Республікою і Україною [Текст]: міжнародний документ [підписаний 6.12.1991]. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: офіц. веб-сайт. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=348_004.

³ Договір між Україною та Республікою Польща про добросусідство, дружні відносини співробітництва [Текст]: міжнародний документ [підписаний 18.05.1992]. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: офіц. веб-сайт. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=616_172.

⁴ Договір про добросусідство, дружні відносини та співробітництво між Україною та Словацькою Республікою [Текст]: міжнародний документ [підписаний 29.06.1993]. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: офіц. веб-сайт. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=703_150.

⁵ Угода між Україною та Європейським Співтовариством про спрощення оформлення віз [Текст]: міжнародний документ [підписаний 18.09.2007]. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: офіц. веб-сайт. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_850.

⁶ Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Угорської Республіки про правила місцевого прикордонного руху [Текст]: міжнародний документ [підписаний 18.06.2007]. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: офіц. веб-сайт. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=348_072.

⁷ Угода про місцевий прикордонний рух між Україною та Словаччиною [Текст]: міжнародний документ [підписаний 30.05.2008]. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: офіц. веб-сайт. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=703_076.

⁸ Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща про правила місцевого прикордонного руху [Текст]: міжнародний документ [підписаний 28.03.2008]. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: офіц. веб-сайт. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=616_138&p=1251789577690164.

ВІЗОВИЙ ДІАЛОГ «УКРАЇНА-ЄС»: ЗДОБУТКИ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ІНСТРУМЕНТИ ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ ВІЗОВОГО РЕЖИМУ

Застосування цього інструменту лібералізації візового режиму сприяє, в першу чергу, розвитку добросусідських відносин та регіональної співпраці, збереженню і підтримці соціальних, культурних, сімейних, економічних зв'язків між жителями прикордонних територій країн-сусідів тощо.

1.2. Напрацьовані форми та умови МПР

Напрацьовані в українсько-угорських, українсько-словацьких та українсько-польських взаєминах форми МПР наразі є дещо різними (Таблиця 1).

Форма місцевого прикордонного руху Угорщини передбачає можливість перебування в 50 км прикордонній зоні (244 угорських та 384 українських населених пунктів). Вартість дозволу на місцевий прикордонний рух становить 20 євро, яка не стягується з визначеної категорії громадян (інваліди, пенсіонери, діти у віці до 18 років та дітей, що знаходяться на утриманні, віком до 21 року). Дозвіл оформлюється протягом 10 днів, період дії дозволу коливається від 1 до 5 років, термін перебування не має перевищувати 90 днів.

Форма місцевого прикордонного руху Словаччини передбачає можливість перебування в 30-50 км прикордонній зоні (299 словацьких та 280 українських населених пунктів). Вартість дозволу складає 20 євро, від цієї сплати звільняються пенсіонери, старші 60 років, та діти віком до 15 років. Період оформлення дозволу коливається від 60 до 90 днів, період дії дозволу від 1 до 5 років, а термін перебування не має перевищувати 30 днів протягом одного візиту та загалом не перевищувати 90 днів впродовж 6 місяців.

Форма місцевого прикордонного руху Польщі передбачає можливість перебування в 30 км прикордонній зоні від спільного кордону (1822 польських та 1545 українських населених пунктів). Вартість дозволу становить 20 євро, від цієї сплати звільняються інваліди, пенсіонери та діти віком до 18 років. Період оформлення дозволу має тривати не більше 60 днів з дня прийняття заяви, а в окремих випадках цей строк може бути продовжено до 90 календарних днів, період дії дозволу до 5 років, а термін перебування не має перевищувати 60 днів з моменту перетину кордону, але загалом не більше 90 днів протягом кожних 6 місяців з дати першого перетину кордону.

МПП: форми та умови

Країни	Зона перебування	Дозвіл	Вартість дозволу	Період оформлення дозволу	Термін дії дозволу	Термін перебування
	50 км (244 угорських та 384 українських населених пунктів)		20€ (не стягується з інвалідів, пенсіонерів, дітей у віці до 18 років та дітей, на утриманні, віком до 21 року)	10 днів	1-5 років	не більше 90 днів
	30-50 км 299 словацьких та 280 українських населених пунктів)		20€ (не стягується з пенсіонерів старших 60 років, та дітей віком до 15 років)	60-90 днів	1-5 років	30 днів протягом одного візиту (загалом не більше 90 днів впродовж 6 місяців).
	30 км (1822 польських та 1545 українських населених пунктів)		20€ (не стягується з інвалідів, пенсіонерів та дітей віком до 18 років)	60-90 днів	1-5 років	60 днів протягом одного візиту (загалом не більше 90 днів впродовж 6 місяців).

Головними відмінностями у вищезгаданих формах МПП, відповідно до Угод про їх запровадження, є різні територіальна зона дії МПП, період оформлення дозволу на МПП, дозволений максимальний термін перебування у зоні дії МПП та самі форми та види дозволів на МПП (в українсько-угорському варіанті застосовується документ, який вклеюється в закордонний паспорт за прикладом шенгенської візи, а в українсько-словацькому та українсько-польському варіантах – це окремі документи).

До того ж, перелік документів, необхідних для оформлення такого дозволу, також є різним.

Так, зокрема, відповідно до умов Угоди між Україною та Угорщиною, переліком документів, необхідних для оформлення дозволу на МПП є наступний: заява, дійсний проїзний документ та дві однакові фотокартки розміром 3 x 3,5 см, що відображують його (її) дійсний вигляд. А відповідно до умов Угоди між Україною та Словаччиною житель прикордонної зони зобов'язаний подати:

- заяву про видачу дозволу на місцевий прикордонний рух;
- проїзний документ, термін дії якого закінчується щонайменше через п'ятнадцять місяців після дати прийняття заяви;
- дві однакові фотокартки розміром 3 x 3,5 см, що відображують його (її) дійсний вигляд;
- документи, що підтверджують справжні причини для неодноразового перетину спільного державного кордону в режимі місцевого прикордонного руху, одночасно беруться до уваги попередні неодноразові перетини спільного державного кордону;
- документи, що підтверджують постійне проживання в прикордонній зоні, які зазначено в додатку 3 до цієї Угоди.

До того ж, Генеральне консульство Словацької Республіки може вимагати здійснення перекладу всіх документів словацькою мовою, крім тих, що підтверджують громадянський стан, та посвідчують особу.

Для того, щоб житель прикордонної зони міг скористатися цим інструментом лібералізації візового режиму, термін його проживання на цій території має становити мінімально 3 роки.

Слід зазначити, що Генеральне Консульство Словацької Республіки в м. Ужгороді лише приймає та видає готові дозволи на МПР, а безпосереднім процесом їх виготовлення опікується Поліцейське бюро у справах кордонів та іноземців Міністерства внутрішніх справ Словацької Республіки. В той же час, зокрема, Генеральне консульство Угорської Республіки в м. Ужгороді та Консульство Угорської Республіки в м. Берегово оформлюють ці дозволи безпосередньо на місці.

2. Досвід та проблеми застосуванні МПР між Україною та Словаччиною

2.1. Офіційні статистичні дані видачі дозволів на МПР

Враховуючи специфіку географічного розташування Закарпатської області (сусідство з 4 країнами ЄС), жителі прикордонних територій Закарпатської області наразі мають право клопотати про отримання дозволів на МПР для в'їзду та перебування у визначеній прикордонній зоні Угорщини, Словаччини та Польщі, а в перспективі - і Румунії. Таке клопотання може бути здійснене (залежно від місця проживання) в Генеральному консульстві Словацької Республіки в м. Ужгороді та Генеральному консульстві Угорської Республіки в м. Ужгороді або Консульстві Угорської Республіки в м. Берегово.

Фактично, дозволи на МПР фактично видаються між Україною та Угорщиною з *11 січня 2008 р.*, між Україною та Словаччиною – з *27 вересня 2008 р.*, та Україною і Польщею – з *01 липня 2009 р.*

Слід зазначити, що можливістю скористатися положеннями Угод про МПР між Україною та Угорщиною можуть близько на 700 тис. жителів Закарпатської області, між Україною та Словаччиною – близько на 400 тис. жителів Закарпатської області, Україною та Польщею – близько на 959 тис. жителів Львівської та Закарпатської областей.

За офіційними даними (Таблиця 2), станом на *1 серпня 2010 р.* Генеральне консульство Словацької Республіки в м. Ужгороді видало *1132 дозволи на МПР за весь період фактичного застосування цього інструменту.* При цьому, станом на *1 серпня 2010 р.* консульськими установами Угорської Республіки було видано *62029* дозволів на МПР, а консульськими установами Республіки Польща – *39316* від початку практичного застосування Угод про МПР. Кількість виданих дозволів на МПР за квартал в Генеральному консульстві Словацької Республіки в м. Ужгороді коливається в рамках *59-231* дозвіл, в той час як відповідний показник в консульствах Угорської Республіки становить *1601-5843* дозволів, а в консульствах Республіки Польща в II кварталі 2010 р. було видано більше 9 тис. таких дозволів.

Видача дозволів на місцевий прикордонний рух в 2008-2010 рр.⁹

Консульство	2008 рік				2009 рік				2010 рік		Загалом
	I квартал	II квартал	III квартал	IV квартал	I квартал	II квартал	III квартал	IV квартал	I квартал	II квартал	
Генеральне Консульство Угорської Республіки в м. Ужгороді	3594	3634	3763	2122	2599	2984	2919	1601	1604	2178	26998
Консульство Угорської Республіки в м. Берегово	5843	5186	5446	3080	2679	2930	3479	2162	2007	2219	35031
Генеральне Консульство Словацької Республіки в м. Ужгороді	-	-	-	165	231	198	143	59	183	153	1132
Генеральні консульства Республіки Польща в Луцьку та Львові	-	-	-	-	24000				5681	9635	39316

2.2. Результати моніторингу видачі дозволів на МПР Генеральним консульством Словацької Республіки в м. Ужгороді

В липні-серпні 2010 р. Регіональний філіал Національного інституту стратегічних досліджень та Центр стратегічного партнерства провели вже четвертий етап¹⁰ моніторингу візової політики і практики консульських установ країн ЄС на території Закарпатської області (попередні відбулися в липні-серпні¹¹ та листопаді 2008 р.¹², липні 2009 р.¹³¹⁴). Нововведенням цього етапу, у порівнянні з попередніми, було запровадження моніторингу практики видачі дозволів на місцевий прикордонний рух.

⁹ Статистичні дані надані Регіональному філіалу Національного інституту стратегічних досліджень в м. Ужгороді Генеральним Консульством Угорської Республіки в м. Ужгороді, Консульством Угорської Республіки в м. Берегово та Генеральним консульством Словацької Республіки м. Ужгороді та Посольством України в Словацькій Республіці.

¹⁰ Візова політика Угорщини та Словаччини у консульських установах на території Закарпатської області (IV етап) [Текст]. [Електронний ресурс] // Національний інститут стратегічних досліджень: офіц. веб-сайт. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/public/File/2010_table/0903_analit.pdf.

¹¹ Візова політика Угорщини та Словаччини у консульських установах на території Закарпатської області (I етап) [Текст]. [Електронний ресурс] // Національний інститут стратегічних досліджень: офіц. веб-сайт. – Режим доступу: http://old.niss.gov.ua/Table/Uzh3092008/an_zvit.htm.

¹² Візова політика Угорщини та Словаччини у консульських установах на території Закарпатської області (II етап) [Текст]. [Електронний ресурс] // Національний інститут стратегічних досліджень: офіц. веб-сайт. – Режим доступу: http://old.niss.gov.ua/Table/U_3032009/index.htm.

¹³ Візова політика Угорщини та Словаччини у консульських установах на території Закарпатської області (III етап) [Текст]. [Електронний ресурс] // Національний інститут стратегічних досліджень: офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Table/Uzh2092009/index.htm>.

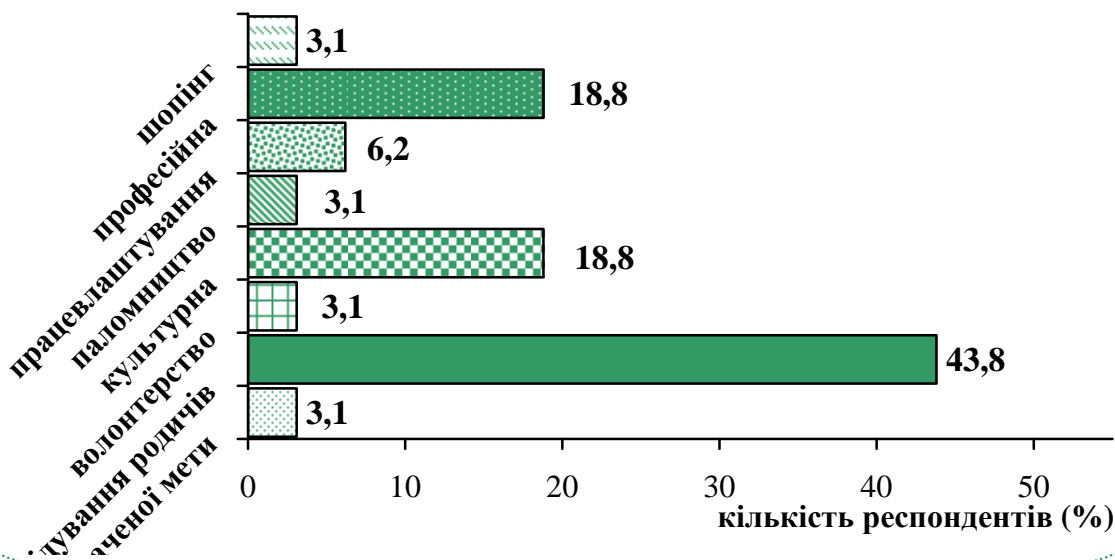
¹⁴ Чотири етапи зазначених моніторингових є регіональними складовими чотирьох етапів Всеукраїнських моніторингових візової політики і практики консульських установ країн ЄС в Україні, які здійснюється Міжнародною громадською ініціативою «Європа без бар'єрів».

Фактичний моніторинг здійснювався впродовж 1 місяця і за цей період в Генеральному консульстві Словацької Республіки в м. Ужгороді було опитано меншу від запланованої кількості заявників, які клопотали про отримання дозволу на МПР. Головною причиною цього була незначна кількість виданих в той період таких дозволів (див. Таблицю 2).

Серед ключових результатів проведеного моніторингу наступні:

- Даний інструмент лібералізації візового режиму наразі затребуваний, головним чином, тими жителями прикордонних територій Закарпатської області, з яких відповідно до положень Угоди про МПР між Україною та Словаччиною, *не стягується плата за його оформлення*. Так, вартість консульського збору за оформлення дозволу на МПР у розмірі 20 євро сплатило тільки 25% респондентів, решта – отримали його безкоштовно.
- Мета оформлення дозволу на МПР респондентів для в'їзду та перебування у визначеній прикордонній зоні загалом відповідає положенням Угоди про МПР між Україною та Словаччиною. В Діаграмі 1 відображено відповіді респондентів щодо мети, з якою вони планують використовувати дозвіл МПР.

Діаграма 1. Мета подорожі респондентів

- Механізм оформлення дозволів на МПР є доволі складним. Більшість респондентів (81,2%), які оформляли дозвіл на місцевий прикордонний рух в Генеральному консульстві Словацької Республіки в м. Ужгороді, вважає, що *процедуру його отримання необхідно спростити*, в той час як в Генеральному консульстві Угорської Республіки в м. Ужгороді цей показник складає всього 20 %. При цьому, більше половини із зазначених респондентів у словацькому консульстві зазначили про необхідність *спрощення цієї процедури шляхом зменшення вимог до необхідних документів та терміну очікування на дозвіл*. Так, на рішення про отримання дозволу на місцевий прикордонний рух в Генеральному консульстві Словацької Республіки респонденти очікували до 60 днів (при цьому, тільки половина респондентів - близько 1 місяця), а в Генеральному консульстві Угорської Республіки - від 5 до 15 днів, (при цьому 65 % – не більше 7 днів).

2.3. Проблеми

Результати практичного функціонування місцевого прикордонного руху між *Україною і Угорщиною, Україною і Словаччиною, Україною і Польщею* наразі показали, що існуючі відмінності в формах місцевого прикордонного руху по відношенню до України значно *впливають на бажання та можливості жителів прикордоння України користуватися цим інструментом лібералізації візового режиму.*

Напрацьована в українсько-словацьких взаєминах форма МПП є менш ліберальною, а відповідно і менш витребуваною серед жителів прикордонних територій Закарпатської області. Загалом, процедура оформлення такого дозволу навіть є складнішою і тривалішою ніж при оформленні шенгенської візи.

Ключовими відмінними і проблемними умовами напрацьованої українсько-словацької форми МПП є наступні:

- *Менша територіальна зона дії МПП* у порівнянні з українсько-угорською та українсько-польською формами. До того ж, в її дії нема тих населених пунктів Словаччини, які б підвищили інтерес до цього інструменту. До прикладу, при визначенні зони дії МПП з Угорщиною, окремим пунктом було введено таке місто як Ниредьгаза, яке знаходиться на відстані *60 км* від кордону і, відповідно, не входило в *50-ти км* прикордонну зону.
- *Триваліший період оформлення дозволу на МПП* у порівнянні з українсько-угорською формою. Крім того, цей період значно перевищує період оформлення шенгенської візи (*в 10 -15 разів*). За цією умовою, такий інструмент лібералізації візової процедури не те, що не спрощує її, а навіть *погіршує чинну візову практику видачі шенгенських віз.*
- *Більший перелік необхідних документів* у порівнянні з українсько-угорською та українсько-польською формами. Цей перелік також часто є більш ширшим, ніж для оформлення шенгенської візи, а його підготовка вимагає додаткових фінансових витрат, зокрема для здійснення перекладів. Відповідно, це також суперечить самій ідеї лібералізації візового режиму.
- *Менший максимальний термін перебування у зоні дії МПП* протягом одного візиту у порівнянні з українсько-угорською та українсько-польською формами.

Крім згаданих відмінностей, які спричиняють проблеми у застосуванні МПП у українсько-словацьких взаєминах, слід окремо зупинитися на *вартості цього дозволу.* Хоча вартість дозволу на МПП є однаковою у всіх напрацьованих формах, вона все ж таки є значною для жителів прикордонних територій, які переважно є слабозвиненими та депресивними.

Слід зазначити, що напрацьована в угорсько-українських взаєминах форма місцевого прикордонного руху наразі виявилася більш ліберальною, ніж в *словацько-українських взаєминах* і, власне як сама прогресивна і дієва, потребує нормативного закріплення та поширення її використання на інші суміжні з Україною країни ЄС.

2.4. Стан переговорного процесу

На виконання українсько-словацьких домовленостей, досягнутих на найвищому рівні під час офіційного візиту в Україну Президента Словацької Республіки І. Гашпаровича¹⁵ та окремого доручення Президента України В.Януковича щодо подальшої лібералізації візового режиму між Україною та Словацькою Республікою, Посольство України в Словаччині 29 листопада ц.р., в рамках робочої зустрічі провело переговори

¹⁵ Візит відбувся у жовтні 2010 р.

представників української та словацької сторін з питань реалізації Угоди між Україною та Словацькою Республікою про місцевий прикордонний рух (від 30 травня 2008 р.), на яких були визначені конкретні напрями модифікації її положень¹⁶.

Крім дипломатів Посольства та Генконсульства в Пряшеві, враховуючи регіональний аспект застосування положень згаданої Угоди, у переговорах взяли участь представники Закарпатської обласної державної адміністрації¹⁷ та експерти Регіонального філіалу Національного Інституту стратегічних досліджень в м. Ужгороді¹⁸. Українську делегацію на переговорах очолював *Надзвичайний і Повноважний Посол України в Словацькій Республіці Олег Гаваші*.

Словацька сторона була представлена відповідальними працівниками високого рівня МЗС та МВС Словаччини, зокрема, керівниками міграційної та прикордонної служби та експертами Регіонального відділення Словацької Асоціації зовнішньої політики в м. Пряшів¹⁹. Делегацію Словацької Республіки очолив Директор Департаменту країн Східної Європи, Південного Кавказу, Центральної Азії та Центральноєвропейської ініціативи МЗС Маріан Якубоці.

Під час переговорів сторони дійшли згоди про *необхідність удосконалення механізму реалізації положень Угоди між Україною та Словацькою Республікою про місцевий прикордонний рух* з тим, щоб якомога більша кількість громадян – жителів прикордонних районів України та Словацької Республіки змогли скористатися правом на вільне пересування в рамках цього інструменту лібералізації візового режиму.

У процесі постатейного обговорення та послідовного аналізу окремих положень чинної міждержавної Угоди про місцевий прикордонний рух, сторонами, у попередньому плані було опрацьовано *зміст та формат можливих змін і доповнень*, які було б доцільно внести до чинного двостороннього документу, з метою лібералізації його окремих положень.

Зокрема, сторони домовилися про таке:

1. Максимально дозволений строк кожного безперервного перебування в режимі місцевого прикордонного руху в прикордонній зоні іншої Договірної Сторони необхідно збільшити з тридцяти (30) днів та дев'яноста (90) днів, при тому, що максимальний строк перебування в прикордонній зоні іншої Договірної Сторони не має перевищувати дев'яноста (90) днів протягом кожних ста вісімдесяти (180) днів.
2. Компетентні органи Договірних Сторін видають дозвіл на місцевий прикордонний рух заявнику протягом найбільш короткого строку, але не більше ніж через тридцять (30) днів (замість 60 днів) з дати подання заяви; як виняток, цей термін може бути продовжено щонайбільше до шестидесяти (60) днів (замість 90 днів) в особливо складних випадках.
3. Визначити новий формат пільгових категорій громадян: а) інваліди; б) діти віком до вісімнадцяти (18) років; с) непрацюючі пенсіонери.

¹⁶ Щодо переговорного процесу з питань лібералізації поїздок громадян у рамках місцевого прикордонного руху [Електронний ресурс] // Посольство України в Словацькій Республіці: офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/slovakia/ua/news/detail/49834.htm>.

¹⁷ *Володимир Гоблик* - заступник Голови Закарпатської обласної державної адміністрації; *Михайло Динис* - начальник відділу Головного управління зовнішньоекономічних зв'язків, трансграничного співробітництва та євроінтеграції Закарпатської обласної державної адміністрації.

¹⁸ *Світлана Мітряєва* – директор Регіонального філіалу Національного інституту стратегічних досліджень в м. Ужгороді, Радник Голови Закарпатської обласної державної адміністрації з питань зовнішніх зв'язків та євроінтеграції; *Ольга Єгорова* – старший науковий співробітник РФ НІСД в м. Ужгороді.

¹⁹ *Владімір Бенч* – директор Регіонального відділення Словацької асоціації зовнішньої політики в м. Пряшів.

4. Запропонувати Центральним органам державної виконавчої влади Сторін додатково розглянути питання та опрацювати пропозиції щодо скасування, зборів за адміністративні витрати за оброблення заяви про видачу дозволу на місцевий прикордонний рух.

Сторони також домовилися продовжити активну роботу з питання опрацювання проекту Угоди між Україною та Словацькою Республікою про внесення змін і доповнень до Угоди між Україною та Словацькою Республікою про місцевий прикордонний рух, з метою забезпечення її якнайшвидшого підписання у першій половині 2011 року.

Рекомендації експертів

Для забезпечення системного та подальшого ефективного застосування такого інструменту лібералізації візового режиму між Україною та Словаччиною як місцевий прикордонний рух на додаток до вже погоджених змін до Угоди про МПР між Україною та Словаччиною, експерти вважають доцільним також внести і наступні зміни:

- розширити територіальну зону дії МПР до 50 км;
- скоротити період оформлення дозволу на МПР до 10 днів;
- скоротити перелік необхідних документів для оформлення дозволу на МПР;
- Скасувати збори за адміністративні витрати за оброблення заяви про видачу дозволу на МПР. *(В цьому контексті зазначимо, що з відміною візового режиму для громадян ЄС, близько 200 тис. громадян Словаччини відвідують Україну щороку. За попередніми оцінками експертів, 30 % (65 тис.) із них – мешканці прикордонних областей, які протягом останніх двох років в'їжджали в Україну та перебували на її території та підпадають під категорію громадян, визначених Угодою про МПР. З огляду на це, Українська сторона могла б отримати понад 600 тис. євро за оформлення дозволів на МПР. Наразі мова йде не про стільки про відмову від доходів до Державного бюджету Словаччини на основі платежів за оформлення дозволів на МПР(за весь період було отримано 25 тис. євро), а виключно про **політичні дивіденди**, які отримає Словацька Республіка, скасувавши адміністративні збори).*

Відпрацювання і запровадження ж *єдиної форми місцевого прикордонного руху* всіма суміжними з Україною країнами ЄС дало б можливість зробити *якісний стрибок* у спрощенні візової процедури шляхом поширення дії дозволу на перетин кордону з однією з цих країн ЄС і перебування у визначеній прикордонній зоні на перетин кордонів та перебування у визначених прикордонних зонах усіх інших країн Карпатського Єврорегіону (Угорщини, Словаччини, Польщі та Румунії). Це б сприяло формуванню на спільному Шенгенському кордоні ЄС та України *території стабільності, безпеки та співробітництва і досягненню стратегічних цілей транскордонного співробітництва на нових зовнішніх кордонах ЄС.*

Використані джерела

Про встановлення безвізового режиму для громадян держав-членів Європейського Союзу, Швейцарської конфедерації та князівства Ліхтенштейн [Текст] : Указ Президента України : [прийнятий 26.07.05] // Урядовий кур'єр. - 2005. - 30 липня.

Договір про основи добросусідства та співробітництва між Угорською Республікою і Україною [Текст]: міжнародний документ [підписаний 6.12.1991]. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: офіц. веб-сайт. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=348_004.

Договір між Україною та Республікою Польща про добросусідство, дружні відносини співробітництва [Текст]: міжнародний документ [підписаний 18.05.1992]. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: офіц. веб-сайт. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=616_172.

Договір про добросусідство, дружні відносини та співробітництво між Україною та Словацькою Республікою [Текст]: міжнародний документ [підписаний 29.06.1993]. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: офіц. веб-сайт. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=703_150.

Угода між Україною та Європейським Співтовариством про спрощення оформлення віз [Текст]: міжнародний документ [підписаний 18.06.2007]. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: офіц. веб-сайт. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_850.

Угода між Україною та Європейським Співтовариством про спрощення оформлення віз [Текст]: міжнародний документ [підписаний 18.09.2007]. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: офіц. веб-сайт. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_850.

Угода про місцевий прикордонний рух між Україною та Словаччиною [Текст]: міжнародний документ [підписаний 30.05.2008]. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: офіц. веб-сайт. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=703_076.

Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща про правила місцевого прикордонного руху [Текст]: міжнародний документ [підписаний 28.03.2008]. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: офіц. веб-сайт. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=616_138&p=1251789577690164.

Візова політика Угорщини та Словаччини у консульських установах на території Закарпатської області (I етап) [Текст]. [Електронний ресурс] // Національний інститут стратегічних досліджень: офіц. веб-сайт. – Режим доступу: http://old.niss.gov.ua/Table/Uzh3092008/an_zvit.htm.

Візова політика Угорщини та Словаччини у консульських установах на території Закарпатської області (II етап) [Текст]. [Електронний ресурс] // Національний інститут стратегічних досліджень: офіц. веб-сайт. – Режим доступу: http://old.niss.gov.ua/Table/U_3032009/index.htm.

Візова політика Угорщини та Словаччини у консульських установах на території Закарпатської області (III етап) [Текст]. [Електронний ресурс] // Національний інститут стратегічних досліджень: офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Table/Uzh2092009/index.htm>.

Візова політика Угорщини та Словаччини у консульських установах на території Закарпатської області (IV етап) [Текст]. [Електронний ресурс] // Національний інститут

стратегічних досліджень: офіц. веб-сайт. – Режим доступу:
http://www.niss.gov.ua/public/File/2010_table/0903_analit.pdf.

Щодо переговорного процесу з питань лібералізації поїздок громадян у рамках місцевого прикордонного руху [Електронний ресурс] // Посольство України в Словацькій Республіці: офіц. веб-сайт. – Режим доступу:
<http://www.mfa.gov.ua/slovakia/ua/news/detail/49834.htm>.